గుండు-నిట్టాడు

గూడూరు అమరావతి

ఒళ్ళంతా చెమటలు పట్టాయి. అయినా లెక్క చేయకుండా చంకలో గంపతో ఉరుకుతోంది లక్ష్మి. కాస్త ఆలస్యం అయితే కంపెనీలో బీడీలు తీసుకుంటాడో లేదో అన్న భయం.

కంపెనీకాడ చాలామంది కార్మికులున్నారు. వాళ్ళను చూసి చావమందే వున్నారు హమ్మయ్య! అని దమ్మార్చుకుంటూ అడుగులేస్తోంది లక్ష్మి.

ఆమెను చూసి అమ్మలక్కలు గుసగుసలాడుతున్నారు. విషయమేమిటో లక్ష్మికి అర్థమైపోయింది. లక్ష్మి మొహం నెత్తురు పిండి వెలిసిపోయినట్టుగా మారింది. బీడీల కట్టలు చాటలో పేర్చి యజమాని ముందుంచింది.

"ఏం తల్లీ, మూతులు సరిగా రాలేదు. మనస్సు ఎక్కడుంది. ఇప్పడే మనస్సును ఎక్కడికీ పోనీయకు" అంటూ బీడీలు చెక్ చేస్తూ వెటకారం చేస్తున్నాడు యజమాని.

అక్కడ వున్న స్త్రీలు గొల్లున నవ్వారు. లక్ష్మి అందరి నేపు ఓసారి చూసింది. నా సాటి ఆడవాళ్ళే నన్ను చూడంగనే యిరగబడి ఎందుకు నవ్వుతున్నారు. ఆ చూపులలోని అర్థం... చిన్నగ తలదించుకొంది లక్ష్మి.

వెటకారమాడే ఈ కంపెనీ యజమాని బతుకు ఎవరికి తెలియదు. బీడీల మూతులు తోకలు సరిగా రాలేదని చాలామంది బీడీలు లెక్కలోకే రాయడు. ఆ బీడీలను భార్యతో కట్టలు కట్టించి మళ్ళీ మంచి బీడీల్లో కలుపుకుంటాడు. అతని లైసెన్సులో యిరవై మందికి తక్కువే అయినా వందమంది బీడీ కార్మికులున్నారు. చుట్టుపక్కల ఊర్లవాళ్ళు కూడా చేస్తారు. ప్రతి పగారుకు (పేమెంటుకు) ఒక్కొక్కరికి పది నుండి యాభయి వరకు తక్కువిస్తాడు. లెక్క తెలియనివాల్లైతే ఊరుకుంటారు. తెల్సినవాల్లు అడిగితే వాల్లను తిట్టుకొని చివరకు రోషంతో పడేస్తాడు. కాదుపోదు అంటే ఆకు వేయనంటాడు.

అతను ఈ వూరికొచ్చినపుడు అతని భార్య మూడు అతుకుల చీరతో గడిపిన సంసారం. ఇప్పుడు అతనికి ఊరి భూస్వాముల అండ, కాంగ్రెస్ వాళ్ళ మద్దతులో వున్నాడు. ఓ స్కూటర్. తన బీడీలు సేల్ చేసుకోవడానికి సొంతంగా ఒక ఆటో పక్కనే వున్న టౌన్లో ప్లాట్లు కొన్నాడు. పట్టు మగ్గాలు అబ్బో యిపుడు యీ వూరువే కొనగలడు.

లక్ష్మి నీరసంగా గోడకు ఒరిగింది. కళ్ళు మూసుకుంది. అతని మాటలు వాల్ల నవ్వులు... మనస్సులో మెదులుతున్నాయి. ఇలాంటి యింట్లో ఎందుకు పుట్టించావురా దేవుడా... ఈ పేదరికాన్ని ఆసరా చేసికొని ఎన్ని రకాలుగా ఆడుకొంటుంది ఈ లోకం. గబగబా ఆకు, తంబాకు తీసుకొని యింటికొచ్చి కత్తిరించాల్సిన ఆకు అక్కడే వదిలేసి మంచంలో ఒరిగిపోయింది లక్ష్మి. తన గతి యిట్లా ఎందుకైందో ఆలోచిస్తోంది.

నాయిన్న తనతోపాటు అవ్వను (తల్లిని) తమను కూడా దేశం (భీవండి) తీసుకొనిపోతే ఈ రోజు తమకు యింత అవమానం జరిగేది కాదు. నలుగురు పిల్లలం. కష్టపడేది నాయిన్న ఒక్కడే. తనకు ఊహ తెల్సిన నుండి నాయిన్న తమతో కలసి నెల రోజులు ఎప్పుడు గడుపలేదు. నాయిన్న ఏడాదికోసారి వస్తాడు. ఒక్కడి కష్టార్జితంపై అందరు బతకాల. అక్కడ దేశంలో (భీవండిలో) అన్నీ కొనాల. నెలకు వెయ్యి రూపాయిల కంటె ఎక్కువ సంపాదించలేదు. మక్కలంటే ధరలు. ఆ సంపాదన సంసారాన్ని ఎంతవరకు గుంజుతుంది. బట్ట, పొట్టతోపాటు యింటి కిరాయి కట్టాలి. ఇక్కడైతే ఏ గుడిసెలో వున్నా ఏం తిన్నా గడిచిపోతుంది. ఊర్లో వుంటే చాలా ఖర్చు తగ్గుతుంది. నాలుగు రాల్లు కూడబెట్టాలంటే ఈ ఎడబాటు తప్పదు.

అందుకే అందర్నీ వదిలేసి నాయిన్న ఒక్కడే దేశం పోతాడు. తమ యింటిపక్క మల్లయ్య తాత తమ కులంవాడే. ఎప్పుడూ తమ యింటికాన్నే వుండేవాడు. అతనికి కొడుకులు కోడండ్లు మనమలు మనమరాల్లు వున్నారు. యాభయి ఏళ్ళకు వుంటాడేమో. అతని భార్య పోయి పదేండ్లవుతోంది. అతని వద్ద వున్న డబ్బును మిత్తికి యిచ్చుకొని ఆ వడ్డీతో బతుకుతాడు. ఈ రోజుల్లో కల్లు తాగడం మామూలే. అవ్వను తనతో కూసోబెట్టుకొని కల్లు తాగేవాడు. తాను అవ్వతోనే వుండేది. అపుడపుడు తనకు కూడా కల్లు యిచ్చేవాడు.

ఈ అవకాశం వాల్లను యింకా దగ్గరకు చేరిసిందేమో. అలా గంటలు గంటలు గడిపేవాల్లు. ఈ తతంగం అంతా నాయినమ్మ చూసీ చూడనట్టు వుండేది. ఒక్కోసారి "ఏమే... సారవ్వా మల్లయ్య వచ్చి చావాలేవు వుండిపోయే. ఏమాటో తెల్సుకపో" అంటూ బయటకు వెళ్ళిపోయేది.

ఒకసారి తనకు లీలగా వినబడింది. మల్లయ్య తాత అవ్వతో అంటున్నాడు "నీ మొగడు ఏడాదికోసారి వచ్చిపోతడు. నీ ఆలన పాలన వాడేం చూస్తడు. నాతో వుంటే యింకా బాగా సుకపడ్తవు. రేపు నీ మొగడు వచ్చి అడిగితే తెగేసి చెప్పు"

"ఏమనీ" అమాయకంగా అడిగింది అవ్వ.

"నేను మల్లయ్య మామతో బతుకుతా అని చెప్పు" అని అన్నాడు తాత. మల్లయ్య తాతను నిలదీసే ధైర్యం తనకు లేకపోయింది. తాను చిన్నపిల్ల.

నాయిన వచ్చినంక కూడా అవ్వ మల్లయ్య తాతతోనే ఎక్కువ సమయం గడిపింది. వారం రోజుల తర్వాత కూడా ఏ మార్పూ లేదు. నాయిన అవ్వను మందలించాడు. అవ్వ ఆ అవకాశం కోసమే చూస్తున్నదో ఏమో.

"నేను మల్లయ్య మామతోనే బతుకుత" ఎలాంటి బెరకు లేకుండా అనేసింది అవ్వ.

"నీకేం పొయ్యేకాలమే. పిల్లలకు పిల్లలు పెరుగుతున్నరు. పిచ్చి పిచ్చి ఆలోచనలు యిడ్చిపెట్టు. ఈసారి అందరం కల్సే దేశం పోదాం" అన్నాడు నాయిన.

"నేను ఎక్కడికి రాను. అతనితోనే ఉంట" అంటూ కచ్చితంగా చెప్పేసింది అవ్వ. దాంతో నాయిన మొత్తుకున్నాడు. "వాడు నా పెండ్లానికి మరుగుమందు పెట్టిండు. నా సంసారంల చిచ్చుపెట్టిండు. ఇద్దరు ఆడపోరగాన్లు పెండ్లికి ఎదుగుతున్నరు. తల్లి గిసొంటిదని తెల్సినంక ఎవడు చేసుకొంటడు" అంటూ లబోదిబోమన్నాడు.

అప్పటిదాకా గుసగుసలాడిన వాల్లు యిపుడు బయటకే అనేస్తున్నారు. అమ్మలక్కలంత ఆశ్చర్యపోయి ఓ ఉపాయం చేశారు.

"నీకు నిజంగనే వాడు మందు పెట్టినట్టున్నడు. మాడమీద కొన్ని ఎంటుకలు కొరిగించి నిమ్మకాయలు కోసి రుద్దితే నీ రోగం దెబ్బకు దెంకపోతది" అన్నారు.

అవ్వ అసలే వినలేదు. నాయిన మరో యిద్దరు పెద్దమనుషులను తీసుకువచ్చి అడిగించాడు.

"రాజమ్మా... మాక్కూడ మందు పెట్టుడు మీద నమ్మకం లేదు. కాని నీ మొగని తృప్తి కోసం ఊరోల్ల నమ్మకం కోసం మాడ మీద ఎంటుకలు తీసి నిమ్మకాయలు రుద్దుకో. అందరి అనుమానం తీరుతుంది" అని అడిగారు.

దాంతో అవ్వ తన ప్రేమంతా ఆ వెంట్రుకల్లోనే వున్నట్టు ఆ ప్రేమకు దూరమవుతానేమో అన్నట్టు విలవిలాడింది. మా బంధాన్ని దూరం చేయవద్దు అన్నట్టు తన రెండు చేతులు మాడమీద వేసి అదిమి పట్టుకొంది.

నాయిన కుల పెద్దమనుషులను కూడేసి అడిగించాడు. ఆ పంచాయతీకి అక్కా బావా కొడుకులతో సహా వచ్చారు. చిన్నాయినలు కూడా వచ్చారు.

"చెప్ప రాజమ్మ, పిల్లలూ... భర్తా... సంసారం వదిలేసి వానితో లేసిపోతనంటవు. అంతేనా..."

అవ్వ ఏం మాట్లాడలేదు.

"అట్ల గాకపోతే సంసారం తెర్లు చేసుకోకు. పాలూ నటువా రెండూ కాపాడుకో" రెండర్థాలతో మరో పెద్దమనిషి అన్నాడు.

అవ్వ నాయినతో వుండడానికి హరికేసుకు (ససేమిరా అంటూ) ఒప్పుకోలేదు. ఆడమగ పిల్లాపీచు ఊరంతా ఆ వింత చూడ్డానికి వచ్చారు. ఒకరిద్దరు ఆడవాల్లైతే "ఓ...లం... నువ్వు వీడితో పోతే ఇద్దరు పోరగాన్లు ఇంకా పెండ్లికున్నరు. వాల్ల బతుకు ఏంగావాల్నే. వాల్లను ఎవడు చేసుకుంటడు" అంటూ బండలు ఎత్తి మీద వేయబోయి పక్కకు ఎత్తేశారు. పెద్ద చిన్నాయిన అవ్వను రెండు మూడు కొట్టాడు.

అక్కా బావా అందరు అడిగి చూశారు. ఏ సమాధానం లేదు. అవ్వకు నేనంటే ఎంతో యిష్టం. అవ్వ అంటే నాక్కూడా అంతే. నేనంటే కరుగుతదని అనుకున్నాను. కాని అవ్వ మల్లయ్య తాతతోనే నిర్ణయించుకున్నట్టుంది. మౌనంగా వుండిపోయింది. పెద్దమనుషులకు యిక కలిపి ఉంచడం సాధ్యంకాదని తేలిపోయింది. ఇక వ్యవహారంలోకి వచ్చారు.

"మల్లన్నా... మరేం సంగతే. మాకు నోరే ఆడుతలేదు. నలుగురికి చెప్పాల్సినోనివి నాతోని చెప్పించుకోనస్తివి. నానికి యిద్దరు ఆడిపోరగాన్లుండిరి. వాల్లను ఎవడు చేసుకుంటడు. రాజన్న పక్క ఎడబాపితివి... మరెట్ల..." అన్నాడో పెద్దమనిషి.

"గదే వచ్చింది గోస" మరో పెద్దమనిషి అన్నాడు.

"గట్లదుగుస్రి బాంచెన్. కాల్లు మొక్కుత. నా కొడుకు కుదువంటే నదుగంటడు - వాన్ని పిచ్చోన్ని చేసి ఆడుకుంటున్రు" అంటూ నాయినమ్మ ఆ పెద్దమనుషుల కాల్ల మీద పడ్డది.

"అట్లాగే పెద్దవ్వా... అడుగుతనే ఉంటివి. సమస్యంటూ పుట్టినంక పరిష్కారం లేకుంట పోతదా..." అంటూ నాయినమ్మను లేవదీశాడు పెద్దమనిషి.

"కష్టమో... నిష్టూరమో... కట్నం కొంచెం ఎక్కువ తక్కువ పోస్తే ఎవడన్న చేసుకుంటడు" మరో పెద్దమనిషి అన్నాడు.

"అది నిజమే గని. రాజన్న దగ్గర ఏమున్నయి. సంకలానడితెకార్జాలు కనపడుతయి" నాయినమ్మ అన్నది.

"నువ్వు గావర గాకే పెద్దవ్వా... జరుగుతాంటే సూడు" అన్నాడో పెద్దమనిషి.

"ఏమాయెనే మల్లన్నా! అన్నీ మేమే అనుకోనడితిమి. నువ్వు సప్పుడు చేయనేందే" మరో పెద్దమనిషి అడిగాడు.

"నాదేం ఉన్నది. మీరు ఎట్ల జెప్పితె అట్ల వింట" అన్నాడు మల్లయ్య.

"ఇద్దరు ఆడపిల్లలున్నరు. వాల్లిద్దరి పెండ్లిల్ల కోసం నువ్వు నలభై వేలు యిస్తే యిపుడే వాల్ల పేరుమీద ఏదన్న బ్యాంకుల డిపాజిట్ చేస్తమే..."

ఆ మాటకు మల్లయ్య వియ్యంకుడు కొమరయ్య కలిగించుకొన్నాడు.

"గవన్ని ఇతని దగ్గర ఎల్లయి. అయిదో పదో అంటే ఎట్లనో తిప్పలవడుతడు గనీ. గన్ని పైసలు ఆయన్నుంచి కావు."

కాసేపు వాదాలు జరిగాయి. చివరకు చెరి పది వేల చొప్పున యిరవై వేలు మల్లయ్య తాత నాయిన్నకు ఇచ్చేటట్టు చేశారు. కొంత డబ్బు యిచ్చారు. మిగతా మొత్తం కోసం ఇంత పొలం చెక్క వుంటే నాయిన్న పేర మల్లయ్య చేత కయిదం రాయించారు పెద్దమనుషులు. మల్లయ్య కొడుకులకు ఎంత కోపం బాధ కలిగినా తండ్రి మీద మమకారమో పెద్దమనుషుల్ని ఏమీ అనలేకో చూస్తూ వుండిపోయారు.

లక్ష్మి ఆలోచనలను చెదరగొడ్తూ నాయినమ్మ పోషవ్వ అరుస్తోంది.

"ఏమాయెనె లచ్చిమీ. మీ అవ్వను సూడబోతె గట్లాయె. మీరు గిట్ల జెయ్యవడితిరి. ఎక్కడి పని అక్కడ పారేసి వంటె బువ్వకెట్ల వస్తదే. కట్నంకు ఎట్లత్తయే పైసలు. లేకపోతె మీరు గూడ మీ అవ్వతీర్గ ఎవలనైన తీసుకొని లేసిపోన్రి"

నాయినమ్మ అట్లా అరవడం మామూలే. అక్కడ కంపెనోడు, ఆడోల్లు తన బతుకు జూసి నవ్వుతుంటే జరిగిందానికి బాధపడుతుంటే ఈ ముసలిదాని అర్పు డొకటి అనుకొని అరిచింది లక్ష్మి.

"ఓ ముసలిదానా! ఎందుకు ఒర్రుతున్నవట్ల. నీ కొడుకు జెయ్యనట్టే యిదంత అయింది. ఎండ్లకేండ్లు యిడ్సిపెట్టి దేశం పోతే అవ్వ గిట్ల జేసింది. సంపాదన అనుకుంట దాని మంచిచెడ్డలు నాయిన్న ఎప్పుడన్న పట్టిచ్చుకున్నడా. అయినా ఎంతో మంది తప్పలు చేస్రు. దేవతలే తప్ప చేస్రు అన్నదేంది. మల్లోసారి మా అవ్వనుగాని, నమ్ములగాని మాట అన్ననంటె నీ నాలుక గుంజి కోసిపారేస్త... ఏమనుకుంటున్నవో... ఇరవై ఏండ్ల నుండి నాయిన దేశం పోతనే ఉండె. నాయిన కూడ అక్కడ తప్ప చేస్తలేడని నమ్మకం ఏంది. ముసలిదానా ఒర్రకు..."

"వాడు మొగోడే! లంజికానా. వాడు రోజుకు యిరవై గోడలు దుంకినా లోకం ఏమనదే" నాయినమ్మ రెట్టించిన గొంతుతో అరిచింది.

"ఏందే ముసలిదానా - ఇంకా నొర్రుతానవు. మొగోడే మనిషినా. ఆడిది మనిషి కాద... అవ్వకు కూడా మనస్సూ కోరిక వుండదానే" అంటూ ఆకు కత్తిరించే కత్తెర తీసికొని "నీ నాలుక కత్తిరిస్తాను" అంటూ ముందుకు ఉరికింది లక్ష్మి. నాయినమ్మ చేతికర్ర ఎత్తింది. అంతలో తండ్రి రావడంతో వెనక్కి తగ్గింది లక్ష్మి. ఒక్కసారిగా కోపం పోయి దుఃఖం పెల్లుబికింది.

"నాయినా! నీతోటి మమ్ముల గూడ దేశం తీస్కపోయే. బయట మంది బాధ. ఇంట్ల నాయినమ్మ ఒర్రుడు" ఏడ్చుకుంటూ అంది లక్ష్మి.

రాజయ్య ఆ మాట పట్టించుకోనట్టు యింట్లోకి పోయాడు. రోజూ అతనికి అవమానాలతో తల పగిలిపోతోంది. ఈ బతుకు యిట్లా ఎందుకు మారిపోయింది. ఇట్లా ఎందుకు జరిగింది. లోపం ఎక్కడుంది. తాను తన భార్యతో ఎక్కువ కాలం గడుపలేకపోయినా దేశం విడిచి వచ్చి ఇంటికాడ ఉన్నన్ని రోజులు ఆమెను తాను ఎంతో ప్రేమగా చూసుకున్నాడు. మరి యింతకన్నా ఏం చేయాలి? తాను పనిచేసే పవర్‌లూం యజమాని భివండిలో యీ యిరవై ఏళ్లల్లో పవర్‌లూమ్సు పెంచి మరో కంపెనీ పెట్టాడు. తానేమో చేసి చేసి తన భార్యను కూడా పోగొట్టుకున్నాడు. వాడు కూలి ఎక్కువ యిచ్చి ఉంటే భార్యాపిల్లలం అందరం అక్కన్నే బతికేవాల్లం కాదా. తనకు తన భార్యను దూరం చేసింది ఆ మాస్టర్ వీవర్ కాదా... కిందికి వేసిన తలను బాధతో పైకెత్తాడు రాజయ్య. పిల్లలు పుట్టక ముందు ప్రేమగా సారవ్వతో కల్సి దిగిన ఫోటో గోడకు వేలాడుతోంది. చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి. తన రెండు చేతులను ఆ ఫోటో మీద పెట్టి భార్య ఫోటోను తడిమాడు. అతడి కంటినీరు ఆ ఫోటో మీద పడి ఆమె ముఖం యింకా తేజ్ (వెలుగు)గా కనబడింది. ఆనాటి తీపి గుర్తులు యిపుడే పొందుతున్న అనుభూతి.

"ఎందుకే నన్ను ఒంటరిగాన్ని చేసిపోయినవు. ఇప్పటికైనా నా బాధను బతుకును ఆలోచించి యింటికి రానే. ఇంటికి రావడానికి ఆ దేవుడు నీకు కాల్లు యిస్తలేడ..." ఫోటోను ఎదకు అదుముకొని ఎక్కి ఎక్కి ఏడుస్తున్నాడు రాజయ్య.

రాజయ్య పడే బాధను చూసి నాయినమ్మ కొడుకును పట్టుకొని ఏడ్చింది. లక్ష్మి కూడా కుమిలి కుమిలి ఏడ్చింది. ఎవరి మనసులో వాళ్ళు సారవ్వ మళ్ళీ యింటికి రావాలని ఆ దేవుడికి దండం పెట్టుకుంటున్నారు.

తల్లిదండ్రుల ప్రేమకు దూరమై ఆడపిల్లలు వాల్ల చేతులు వాల్లే కాల్చుకుంటూ వంట చేసుకొంటున్నారు. నాయనమ్మ వాల్లను ప్రతి నిమిషం కనిపెట్టుకొని వుంటుంది. ఆమె అనుమతి లేకుండా గడప దాటడానికి వీలులేదు. సమాజం వాల్లను ఓ పంజరంలో పెట్టేసింది.

బీడీల చాటతో లక్ష్మి లత దగ్గరకు వచ్చింది. లతకు తెల్సు లక్ష్మి అటు సమాజానికి యిటు తల్లి ప్రేమకు దూరమై టీబీ పేషెంటులా మారిందని.

"లక్ష్మీ! అన్నం తినడం లేదా. టీబీ పేషెంటు తీరైనవు"

"అవునక్కా! నాకు టీబీ వుందని. చెల్లెకు పెండ్లి జేసినాయిన పెండ్లి చేసుకుంటడట. నన్ను ఎవడు చేసుకోడట. మా అవ్వ వుంటే ఇట్ల అనేవాల్లా!" అంటూ వన్నె ఆ తర్వాత ఏడ్చేసింది లక్ష్మి. లత అనునయించింది.

"లతక్కా. ఎంతమంది తప్పలు చేస్తలేరు. భూలోకంల అన్ని దొరుకుతయిగని కన్నతల్లి దొరుకుతదా. అవ్వ నాకు కండ్లల్ల కనిపిస్తున్నది. అవ్వ సిరిసిల్ల కాడ ఉన్నట్టు తెల్సింది. కని నాయినమ్మను చూస్తే పెద్దపులిని చూసినట్టు భయమైతాంది. అయినా దవాఖానకు పోతాన అని చెప్పి పోయి అవ్వను చూసివచ్చిన. రాంగ చెల్లెకు నాకు ఓ లంగా జాకిట్ బియ్యం పిరుసకాయలు ఓ రెండు వందల రూపాయలిచ్చింది. అక్కా బావ కూడ అవ్వ దగ్గరకు పోయివారట. అవ్వ వాల్లకు ఓ చీరె తువ్వాలు పెట్టి కొన్ని పైసలు యిచ్చిందట" తల్లిని చూసిన ఆనందాన్ని ఒక్కసారిగా వెల్లగక్కింది లక్ష్మి.

లత సంతోషంగా అడిగింది "మరి మంచిగున్నదాఁ అవ్వ!"

"ఏం మంచిగ అక్కా! నల్లకట్టె తీరైంది. మల్లయ్య తాత సాతనైతలేదని పనికి పోతలేడట. అవ్వనే కూలినాలి చేసి నాన్ని సాదుతున్నది. గిట్లయితే ఎట్ల! అని అవ్వ అంటే నేను నా కొడుకుల దగ్గరికి పోత. నువ్వు నీ సంసారానికి పో అంటూ బెదిరిస్తున్నడట. నన్ను సూడంగనే నా మీద పడి ఏడ్చింది అవ్వ. పక్క యింట్ల వాల్లు అందరు వచ్చిన్రు. ఎవరు ఈ పిల్ల అని అడిగితే మా వూరు. మా పక్కింటోల్ల బిడ్డ అని చెప్పింది. అట్ల చెప్పేటప్పుడు అవ్వ నోరు తడబడింది."

"మరి. మీరు పోతనే ఉంటిరి. వస్తనే ఉంటిరి. బట్టలు పైసలు సరుకులు పెడ్తె తెచ్చుకుంటనే ఉంటిరి. మరి మీ యింటికి రమ్మనకపోయిన్రు."

"మా అవ్వ రావాలని ఇంట్ల అందరికీ మనసులున్నది. కానీ లోకానికే భయపడుతున్నరు. అవ్వనే ఓ రాత్రి వచ్చి పెద్దమనుషులను కలసి యింటికాన్నే ఉంట అని చెప్తే ఎంత మంచిగుండు. కాకపోతే మల్లోసారి అందరు చెవులు కొరుక్కుంటరు. నాయినకు, నాయినమ్మకు గూడ అవ్వనే యింటికస్తే మంచిగుండు అని ఉన్నది. కాని పెద్దమనుషులను కలుసుటానికి అవ్వకు ధైర్యం చాలుతలేదు."

"మీ నాయినకు మీ అవ్వ మేనమామ బిడ్డేనాయె. మీ నాయినగూడ ఓసారి పోయి అవ్వను కలిసివస్తె వస్తదేమో" అంది లత.

కొన్నాళ్ళకు లక్ష్మికి ఎక్కడి నుండో సంబంధం వచ్చింది. పదహారు వేలిస్తే ఆ పిల్ల మెడలో పసుపుతాడు కట్టడానికి ఒప్పుకున్నాడు ఆ పిల్లగాడు. లక్ష్మి మొహంలో ఆనందం పొంగిపొరలుతున్నా తల్లి లేని బాధ కనపడుతూనే వుంది. కనీసం తాళి కట్టే సమయానికి వచ్చి అవ్వ యిన్ని అక్షింతలు వేసిపోయినా బాగుండేది. పట్టుమని పదిహేను రోజులు కూడ లేదు. దేవుని గుడిలో చేయాలని మాట్లాడుకున్నారు. అవ్వ బాపతు పైసలు యింకా సర్పంచు దగ్గర్నే వున్నాయి. ఒక్క పైస లేకుండ అంతా ముందుగాల ముట్టచెప్తేనే తాలికడ్తానన్నాడు పిల్లగాడు.

వారం రోజులు సర్పంచు యింటి చుట్టు తిరుగంగ తిరుగంగ యిచ్చాడు. అవి తీసుకపోయి పిల్లగాని తరపు వాల్లకు యిచ్చివచ్చారు. పెండ్లి పత్రికలు కొట్టించి దగ్గరివాల్లకే పంపాడు రాజయ్య... పెద్దగా చేయడం తనకు చాతకాదు కాబట్టి.

ఆ వూరు రోడ్డు మట్టి రోడ్డు కావడం వల్ల మిట్టలు వంపులు వున్నాయి. బస్సు లోపల ఎంత మంది వున్నారో బస్సు మీద అంత మంది వున్నారు. నిండు పొద్దుల మనిషిలా బస్సు వచ్చి ఆగింది. జనమంత ఎక్కాలని ఎగబడుతున్నారు.

"ఆగున్రవ్వా! దిగెటోల్లు చావమందున్నరు. వాల్లు దిగినంక ఎక్కున్రి" అని అరిచాడు కండక్టరు. ఒక్కొక్కరు దిగుతున్నారు. ఎక్కేజనం ఆశ్చర్యంగా చూస్తున్నారు. ఎవ్వరికీ నోట మాట రాలేదు. అందరు వెనుకకు జరిగారు. చేతిలో ఓ పెద్ద సంచి. ఎడమ చేతిలో ఓ బుట్ట. సారవ్వ బస్సు దిగి ఇంటి వైపు నడుస్తోంది.

మల్లయ్య వియ్యంకుడు కొమురయ్య జరూరుగా

(మిగతా 13వ పేజీలో)

తెలియకుండానే కుంగదీసే టాక్సిక్ స్ట్రెస్

అతడి వయసు ముప్పై ఏడేళ్ళు. ఇంకా పెళ్ళి కాలేదు. పెళ్ళెందుకు చేసుకోలేదు అని ప్రశ్నిస్తే విరక్తిగా ఒక నవ్వు నవ్వి మనకే టికానా లేదు అని సమాధానం ఇస్తాడు. అలాగని అతడు తెలివి తక్కువవాడా? కాదు. మూడు భాషల్లో మంచి కమాండ్ వున్న జర్నలిస్టు. ప్రపంచంలోని ఏ విషయాన్ని అయినా చిటికెలో చెప్పగల దిట్ట.

ప్రతి అంశాన్ని ఎనలిటికల్‌గా చెప్పగలడు. కానీ తన మైండ్‌ని మాత్రం ఎనలైజ్ చేసుకోలేని, తన పరిస్థితిని అంచనా వేసుకోలేని పెర్సనాలిటీ. తొమ్మిదేళ్ళ క్రితం ఈ రంగంలోకి వచ్చినపుడు అతడు ఎంతో అందంగా వుండేవాడు. మిలమిల మెరిసే కళ్ళు, నల్లని జుత్తు, యవ్వనం తొణికిసలాడే ఆరోగ్యవంతమైన శరీరం. ఆకర్షణీయమైన నిగారింపు వున్న చర్మం.

తొమ్మిదేళ్ళ కాల చక్రంలో అతడిలో ఎన్నో

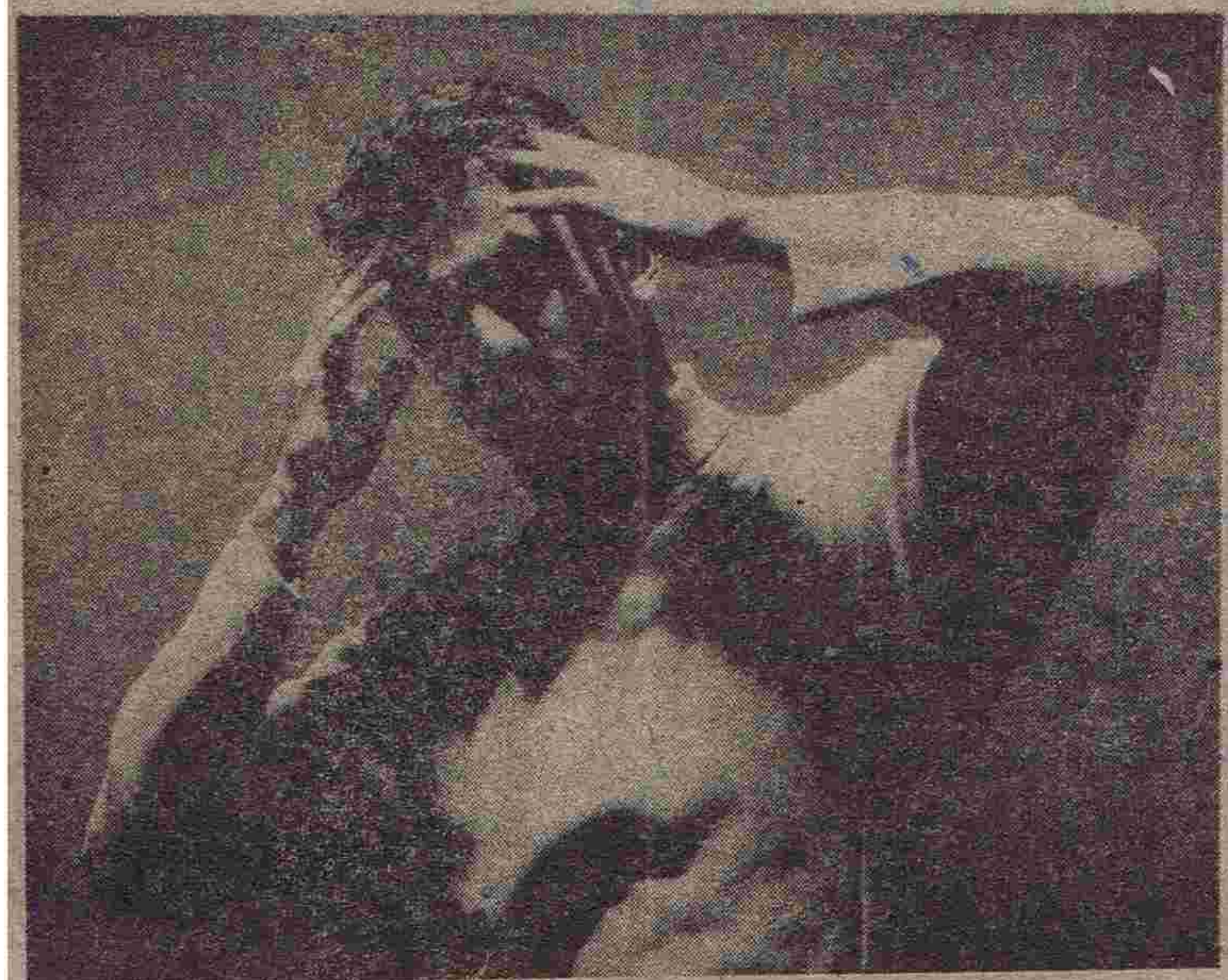

మార్పులు వచ్చేయి. జుత్తు సగానికి పైగానే తెల్ల బడిపోయింది. నైట్ షిఫ్టుల నిద్రలేమికి గుర్తుగా కళ్ళకింద నల్లని చారలు. పొడిబారిన చర్మం, దగ్గు, వెన్ను నొప్పి, మెడ నొప్పులు ఇవన్నీ చెబితే అతిశయోక్తి అనిపించవచ్చు. కానీ నిజమే! అయితే డాక్టరు దగ్గరకి పరీక్షల కెళితే, అంతా అబద్ధం! ఏం లేదు పొమ్మన్నాడు.

కానీ వాస్తవంలో అతడు బాధపడుతూనే వున్నాడు. ఇదెలా సంభవం? అదే అతని సమస్య. ఆ సమస్యతోనే వచ్చాడు.

"డాక్టర్! నాకేం సైకలాజికల్ ప్రాబ్లెమ్స్ లేవు. ఫిజికల్‌గా కూడా టెస్టుల్లో ఏం లేవనే తెలిసింది. కానీ ప్రాక్టికల్‌గా చూస్తే సఫర్ అవుతూనే వున్నాను. దీనికి విరుగుడు ఏమిటి?" అడిగాడు.

అతడు తీసుకొచ్చిన రిపోర్టులు అన్నీ పరీక్షించాను. "మీకు సైకలాజికల్ ప్రాబ్లెమ్స్ ఏం లేవని ఎలా చెప్పగలరు?" ప్రశ్నించాను.

"నేను జనరల్ ఇంటరెస్టుతో చదివిన సబ్జెక్ట్స్‌లో సైకాలజీ కూడా ఒకటి. అందుకే నాకు వున్న అవగాహనతో చెప్తున్నాను. పైగా నాకు స్ట్రెస్ అంటూ ఏం లేవు. మా అక్కయ్య వాళ్ళ ఊరు వెళ్ళినప్పుడు నాకు తెలిసిన డాక్టర్‌కి కూడా చూపించాను. అన్ని పరీక్షలూ చేసి ఏదో సీజనల్ ఆస్తమా అంటే తప్ప ఏ ప్రాబ్లెమూ లేదు" అని చెప్తాడు నోటికి చేతిని అడ్డం పెట్టుకుని దగ్గుతూ.

"ఇట్సాల్‌రైట్! ప్రస్తుతం మీ సమస్యలు ఏమిటి?" మళ్ళీ ప్రశ్నించాను.

"చెప్పానుగా! పడనీగా దగ్గు వస్తుంది. ఎందుకు వస్తుందో తెలీదు. అలా వచ్చినప్పుడు రాత్రుళ్ళు పిల్లి కూతలు వస్తాయి గొంతులోంచి. జుట్టు రాలిపోతూ వుంది. ఒక్కొక్కసారి శరీరం మీద దద్దుర్లు వస్తూ వుంటాయి. ఎలర్జీ కోసం హోమియో మందులు కూడా వాడాను. రాత్రిపూట సరిగా నిద్ర పట్టదు."

అతను చెప్పేదంతా విని తల పంకించాను.

"ఓకె...ఓకె...నేను కొన్ని ప్రశ్నలు అడుగుతాను వాటికి సూటిగా సమాధానాలు ఇవ్వండి."

అతడు సరేనన్నట్టు స్టడీగా కూర్చున్నాడు.

"మీ ప్రొఫెషన్‌లో డెడ్‌లైన్ దగ్గర పడుతూన్న కొద్దీ మీకు బి.పి. పెరిగిపోతూ వర్రీ అయిపోతుంటారు అవునా!"

"ఇట్స్ క్వైట్ నాచురల్. నేనొక్కడినే కాదు. జర్నలిజంలో వున్న ప్రతి ఒక్కరికీ ఆ సిట్యుయేషన్ తప్పదు."

"నేను మీ గురించి అడుగుతున్నా."

"యస్"

"మీరు చేస్తున్న పని అంతా ట్రాష్ అని జీవితంలో ఇంకా సాధించాల్సింది చాలా వుందని మీకు ఒక్కొక్కసారి అనిపిస్తుంది కదూ?"

"ఒక్కొక్కసారే కాదు. ఎక్కువసార్లు అదే అను కుంటూ వుంటాను."

"ఒక్కొక్కసారి ఎదుటివారికి చాలా స్వల్పం అనిపించే విషయాలకు కూడా మీరు తీవ్రంగా స్పందించటం, కళ్ళ నీళ్ళు పెట్టుకోవడం చేస్తుంటారా?"

"ఎగ్జాట్లీ" అతడి కళ్ళలో ఆశ్చర్యం కనిపించింది.

"పెళ్ళి పట్ల మీకు ఆసక్తి లేదు కదూ?"

"లేదు"

"ఈ మనుషులందరికీ దూరంగా వెళ్ళిపోయి ప్రశాంతంగా బ్రతకాలని ఎప్పుడైనా అనిపించిందా?"

"అప్పుడప్పుడూ అనిపిస్తూ వుంటుంది"

"ఇటీవలి కాలంలో మీ ఆరోగ్యంపట్ల బెంగ ఎక్కువై నేనేమైపోతానో అని భయపడుతున్నారు కదూ?"

"అవును"

> సైకాలజీ ఒక బ్రహ్మపదార్థం. ప్రతి విషయాన్ని సైకాలజీకి ముడిపెట్టవచ్చు. అలాగే సైకాలజీతో సంబంధంవున్న అంశాలు కూడా ఒక్కోసారి వీటికి సైకాలజీకి ఏం సంబంధం అనిపించేలా వుంటాయి.
>
> ★★★
>
> నేనడిగిన ప్రశ్నలకు అవును అని సమాధానమిస్తూ మీరు ఫేస్‌చేస్తున్న సమస్యలువుంటే ఎవరైనా తమకు టాక్సిక్ స్ట్రెస్ వుందేమోనని పరీక్షించుకోవటం మంచిది.

"మీకెవరూ లేరని...మీరు ఒంటరి వారని..."

"ఒక్కొక్కసారి ఒంటరిగానే వుండాలనిపిస్తుంది...కానీ ఒక్కొక్కసారి ఒంటరి వాణ్ణి! అనే భావం కలుగుతుంది."

"ఆల్‌రైట్! గెట్ రిలాక్స్" అంటూ అతడి ఆన్సర్స్ అన్నింటినీ కంప్యూటరైజ్ చేశాను.

అరగంట తర్వాత అతణ్ణి మళ్ళీ కన్సల్టింగ్ రూంకి పిలిచాను.

"చూడండి! సైకాలజీ ఒక బ్రహ్మ పదార్థం. ప్రతి విషయాన్ని సైకాలజీకి ముడిపెట్టవచ్చు. అలాగే సైకాలజీతో సంబంధం వున్న అంశాలు కూడా ఒక్కోసారి వీటికి సైకాలజీకి ఏం సంబంధం! అని పించేలా వుంటాయి. మీకు సైకాలజీ అంతో ఇంతో తెలియటంవలన మీకు సైకలాజికల్ ప్రాబ్లెమ్స్ ఏమీ లేవు అని చెప్తారు. అయినా మీలో అంతర్గతంగా ఏదో డౌట్ వుండబట్టే నా దగ్గరకు వచ్చి వుంటారు. యామై రైట్?" ప్రశ్నార్థకంగా చూశాను.

అవునన్నట్టుగా తల ఊపాడు.

మనిషిలో అనేక రకాల మానసిక రుగ్మతలకు మూలం మనసు. మనసు మాయ గ్రహించటం, మనసుకు వైద్యాన్ని ఇవ్వటం అంత తేలిక కాదు.

మనసు వైద్యం

మన సమస్యలన్నింటికీ కారణం మానసిక వత్తిడే! అంటే మానసిక వత్తిడులు అనేక రకాలు.

మీకున్న సమస్య టాక్సిక్ స్ట్రెస్. టాక్సిక్ స్ట్రెస్‌కు లోనైనవారు స్వల్ప విషయాలకే తీవ్రంగా స్పందిస్తూ వుంటారు. ఆధునిక జీవితంలో ఆఫీసుల్లో ఎ.సి.లు వంటి అధునాతన సౌకర్యాలున్నా అక్కడి పరిస్థితులు ముఖ్యంగా పోటీలో నిలిచే కార్పొరేట్ రంగంలోని ప్రైవేటు సంస్థల్లో బిజీగా పనిచేసే వారికి వచ్చే మానసిక రుగ్మత టాక్సిక్ స్ట్రెస్. ఈ టాక్సిక్ స్ట్రెస్ ప్రభావమే నిద్రపట్టక పోవటం, శరీరం మీద దద్దుర్లు, ఉన్నట్టుండి ఎలర్జీ, ఆస్తమాలు రావటం, లివర్ ప్రాబ్లెమ్స్ రావటం, జుట్టు ఊడిపోవటం, కళ్ళకింద నల్లని వలయాలు ఏర్పడడం మొదలైన వన్నీ టాక్సిక్ స్ట్రెస్ ప్రభావం చేతనే అని చెప్పాలి.

నేనడిగిన ప్రశ్నలకు అవును అని సమాధానమిస్తూ మీరు ఫేస్ చేస్తున్న సమస్యలు వుంటే ఎవరైనా తమకు టాక్సిక్ స్ట్రెస్ వుందేమోనని పరీక్షించుకోవటం మంచిది.

ముఖ్యంగా మీ ఆలోచనా సరళిలో మార్పు రావాలి. ప్రపంచం మొత్తాన్ని మీ పత్రిక ద్వారా మీరే మార్చేస్తున్నట్టు, సమాజాన్ని మీరు తప్ప ఇక ఎవరూ మార్చలేరనే అభిప్రాయాన్ని తొలగించుకుని వారానికి ఒక్కసారైనా డిఫరెంట్ అట్‌మాస్ఫియర్‌లో కాలం గడపండి. హాయిగా నవ్వగలగడం నేర్చుకోండి.

అన్నీ మీకే తెలిసినా అన్నీ మీకే తెలిసినట్టు ఎల్లవేళలా ప్రవర్తించకుండా కొన్ని కొన్ని సందర్భాల్లో చిన్న పిల్లాడిలా వ్యవహరించండి. అందువలన ఎంతో రిలాక్స్ అవుతారు.

సినిమాలు అన్నీ ట్రాష్ అనే మేధా దృష్టిని విడిచి కొన్ని కొన్ని వినోద ప్రధానమైన సినిమాల్ని ఎంజాయ్ చెయ్యండి.

సహచరుల చర్యల మీద ద్వేషం పెంచుకోవద్దు. ఆ ద్వేషంతో అనవసరమైన ఉద్వేగానికి లోనైతే ఎక్కువగా నష్టపోయేది మీరేనని గ్రహించండి. తీవ్రమైన ఉద్వేగానికి లోనుకావటంవలన జరిగే నష్టం మీరు గ్రహించలేక పోవచ్చుకానీ ఆ నష్టం భర్తీ చేయలేని విధంగా వుంటుంది.

ఉన్న పరిస్థితుల్లోనే చక్కగా ఇమిడిపోయేందుకు ప్రయత్నిస్తూ ప్రశాంతంగా వుంటే మీకు చాలా వరకు సమస్యలు వాటంతట అవే తగ్గిపోతాయి.

అతడు వింటున్నాడో లేదోనని శ్రద్ధగా పరిశీలించాను. అతడు ఆసక్తిగా విన్నాడు.

ఆ తర్వాత సెల్ఫ్ హిప్నాసిస్, బిహేవియర్ సైకాలజీ ద్వారా అతడు మామూలు మనిషి అయ్యాడు. అతడే కాదు ఈ ఆధునిక జీవన శైలిలో అతడిలా ఎంతోమంది టాక్సిక్ స్ట్రెస్‌కి గురౌతూనే వున్నారు.

– డాక్టర్ వి. నాగేష్

208, II ఫ్లోర్, శరన్ సెంటర్, పార్క్‌లేన్ చౌరస్తా వద్ద, ఎస్.డి. రోడ్, సికింద్రాబాద్–500 003.

12వ పేజీ తరువాయి

గూడు నిట్టాడు (కథ)

పెద్దమనుషుల దగ్గరికి పోయి విషయాన్ని చెప్పి సారవ్వకు ఎదురుగా వచ్చి అడిగాడు.

"ఆగు. ఎక్కడికి వత్తానవు.."

"నా యింటికి."

"నీ యిల్లు ఎక్కడుంది"

"నా యిల్లు ఎక్కడున్నదో నీకు తెలువదా!"

"తెలుసుకాని ఆ యింట్లకు నువు పోవుటానికి వీల్లేదు."

"అదే? ఎందుకు?"

చుట్టూ చేరిన అమ్మలక్కలు ఆ వింత చూస్తున్నారు. ఓపిక లేనివాళ్ళు సారవ్వపై విరుచుకపడ్డారు. "పోయినదానివి పోక మల్ల సిగ్గులేక ఎందుకచ్చినవు" ఓ గొంతు.

"వానితో కులుకటం అయిపోయింది. వచ్చింది" మరో గొంతు.

"మల్ల ఎవల సంసారంకు ఎసరు పెడుతదో" ఇంకో గొంతు.

"సంసారాన్ని పాపింది చాలక మల్లచ్చినావు" మగ గొంతు.

ఇట్లా మనిషో మాట అంటూ సారవ్వను చుట్టుముట్టారు.

"ఆడదాన్ని నమ్మద్దు. నమ్మితే సంసారాలు నాశనమవుడేకాదు. పాపాలకు ముప్పు వత్తది" మరొకడు.

సారవ్వ సహనం చచ్చినదానిలా మారింది.

"ఏమయ్యా మల్రెడ్డి పటేలా! నువు గూడ నా తీరు పోయిపోయి రాలేదా లావు మాట్లాడుతున్నవు" వెనకకు తిరిగి అంది మళ్ళీ

"ఎంకవ్వా – నీకు యింటి అల్లుడు ఉండంగ బిడ్డ దగ్గరకు పరాయి మొగోన్ని పంపినవు – అది తప్పు కాదా. మల్లక్కా నీకు చేసుకున్న మొగడుండంగ మరొకన్ని యింట్ల పెట్టుకొని కొన్ని ఏండ్లు యిద్దరు మొగల ముద్దుల పెండ్లాం తీరుగ బతుకలేదా. అది తప్పుకాదా. పురాణాలల్ల ద్రౌపతి చేయలేదా. వాల్లత్త కుంతి చేయలేదా. ఇట్ల ఎంతమంది చేయలేదు. వాల్లను ఏం జేసిన్రు. మీది కెల్ల పూజ చేత్తలేమా!"

"ఏమయ్యా! ఆడిదాన్ని నమ్మితే పాపాలే పోతయా! సంసారం పాడైంది మల్లయ్యదో కాదు – నీది కాదు. నాది. ఆడది చాల విశ్వాసంగ మెదులుతుంది. మీ మాయ మాటలు నమ్మి ఎంతటి మూర్ఖున్నయినా నమ్ముతుంది. దాన్ని ఆసరా చేసుకొని అవసరం తీరినాక వదులుతారు. లేకపోతే సీతకు అగ్ని పరీక్ష పెట్టినపుడు – రామునికి కూడ ఎందుకు పెట్టలేదని అడిగి సీత నన్ను శంకించే హక్కు నీకెక్కడిది అని ఇద్దరం ఒంటిగనే గడిపినం గదా అని అంటె ఎంత మంచిగుండేది."

"అసలు – ఎవల ఆలోచన వాల్లది. ఇంకొకరికి ఏం అవసరం. మీకు నేను అడ్డం వత్తానవ? ఏమైన అడుగుతె నా మొగుడు అడుగుతడు. అక్కడ సమాధానం చెప్పుకుంట" అంది సారవ్వ రోషంతో.

"సరేగని. నీ మొగుడు మల్లన్న దగ్గర తీసుకున్న యిరువై వేల సంగతి ఎట్ల"

"అవి యిస్త. అతని వల్ల నా సంసారం చాలా నష్టపోయిన. నా సమయాన్ని, నా పరువును నాకు సమకూర్చినంక యిస్త. అవి యిస్తే పోయిన నా మానం నా యింటి గౌరవం తిరిగి వస్తదా! నా పిల్లలకు దూరమై బతికిన – ఆ బాధను మీరేమైన పంచుకున్నరా? అతన్ని ఎంత కష్టపడి యింతకాలం సాదిన్నో మీకేమన్న ఎరికేనా? అవన్నీ తిరిగి నాకు యిస్తే తప్పకుండ అతని పైసలు అతనికిస్త" కింద పెట్టిన బరువులు చేతిలోకి తీసుకుంది సారవ్వ. అందరు పక్కకు జరిగారు.

సారవ్వ ఇంటికి వచ్చేసరికి గుడికాడికి బయలు దేరడానికి పెళ్ళి ట్రాక్టరు రెడీగా వుంది. తల్లిని చూసిన లక్ష్మి ఒక్క గంతులో వచ్చి తల్లిని అందుకొని బోరున ఏడ్చింది. సారవ్వ బిడ్డను వొడిలోకి తీసుకొని వోదార్చింది. రాజయ్య, నాయినమ్మ వాల్ల మొహాలు ఆనందంతో వికసించాయి. ట్రాక్టరు సారవ్వను ఎక్కించుకొని దేవాలయానికి వెళ్ళిపోయింది.

> వచ్చేవారంకథ
>
> **రెప్పచాటు ఉప్పెన**
>
> – సి. సుజాత.

ఆరోగ్యం

మార్పుల మాయాజాలం

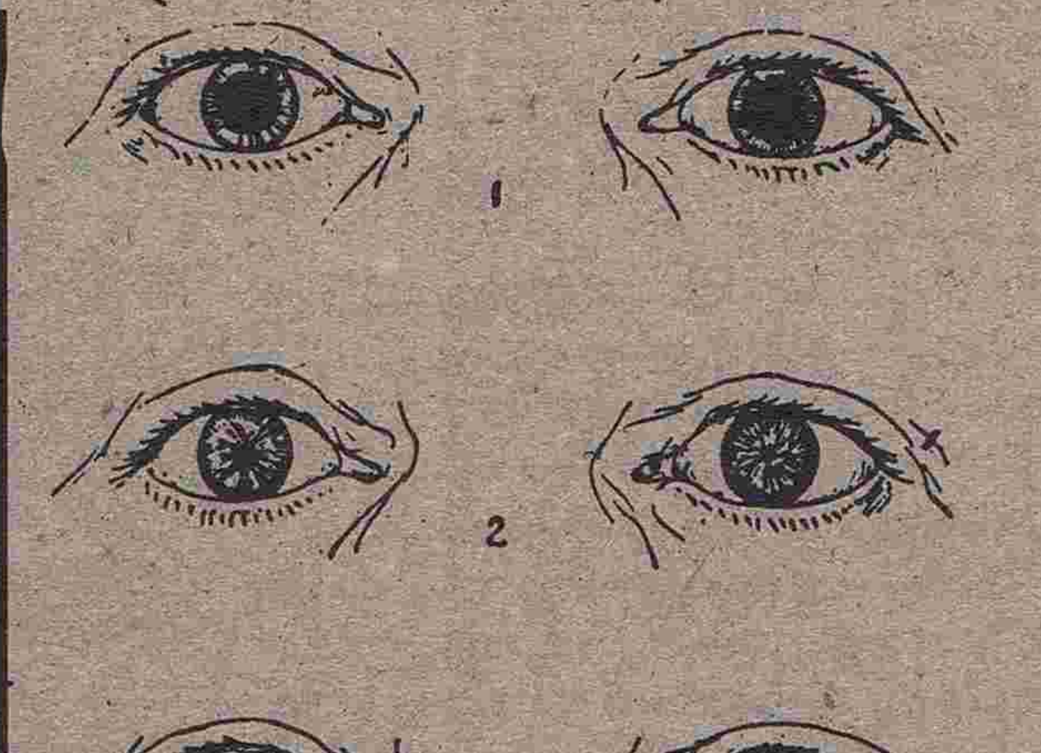

మోతాదుకి మించి మద్యం సేవిస్తే ప్రాణానికి ముప్పు కలుగుతుంది. ఆల్కహాలు శాతం మోతాదుకి మించినపుడు ప్యూపిల్స్ వ్యాకోచించి పెద్దవిగా కనిపిస్తాయి. అలాగే నల్లమందు ఎక్కువగా సేవించినవారి ప్యూపిల్స్ సూదిమొన పరిమాణానికి సంకోచిస్తాయి. వడదెబ్బ తగిలితే ఎంత వెలుతురు కళ్లలో పడినా సంకోచ వ్యాకోచాలు వుండవు. మెదడు తీవ్ర వత్తిడికి గురైనపుడు కూడా సంకోచ వ్యాకోచాలు విపరీతంగా వుంటాయి.

అవయవాల్లో ఏర్పడే మార్పులు ఐరిస్‌లో ఎలా ప్రస్ఫుటమవుతాయనే విషయం మీద ఎన్నో సందేహాలున్నాయి. దీనికి సంబంధించి రెండు థియరీలు వున్నాయి.

మొదటిది: ఐరిస్‌కు సప్లై చేసే సీలియరీ నాడులు ఉపరిభాగంపై ప్రత్యేకమైన త్రిభుజాకారాల్లో అమరి వుంటాయి. ఈ త్రిభుజాకారాలను ఆనుకుని రక్తనాళాలు, సింపాథిటిక్ నర్వ్‌లు వుంటాయి. ఈ సింపాథిటిక్ నర్వ్‌లు నేరుగా మెదడుతోను, వెన్నెముకతోను, శరీరంలోని వివిధ అవయవాలతోను నేరుగా కలపబడి వుంటాయి. ఈ విధమైన ఏర్పాటువల్లనే శరీరంలోని ఏ చిన్న భాగంలోని మార్పయినా అది ఐరిస్‌లో ప్రస్ఫుటమవుతుంది.

రెండవది వైబ్రేటరీ థియరీ శరీరంలోని అన్ని కణాలూ. నాడులూ ఒకదానితో ఒకటి సమతా స్థితిలో కంపిస్తూ వుంటాయి. ఏదైనా వ్యాధిమూలంగా ఈ సమతాస్థితి దెబ్బతింటే మారిన కంపనాలు నేరుగా మెదడుకు, తద్వారా ఐరిస్‌కు చేర్చబడతాయి. ఈ వైబ్రేటరీ థియరీ ఎలక్ట్రాన్‌లు, ప్రోటాన్‌ల కదలిక ఆధారంగా వివరించబడింది.

ఈ రెండు థియరీలు ప్రతిపాదించబడినప్పటికీ శరీరంలోని ఏ చిన్న ఆటంకమైనా ఐరిస్‌లో అంత ఖచ్చితంగా ఎలా ప్రతిబింబించబడుతుందనేది నేటికీ వీడని మిస్టరీగానే మిగిలి వుందని చెప్పవచ్చు.

డా. టి. కృష్ణమూర్తి
ఎన్.డి

ప్రభుత్వ ప్రకృతి వైద్యశాల, హైదరాబాద్

> వచ్చేవారం
>
> వ్యాధి నిర్ధారణ ఎలా?